Podsjetnik: Tuberkuloza

Serbokroatisch

Deutsches Zentralkomitee
zur Bekämpfung der Tuberkulose

Njemački centralni komitet za
suzbijanje tuberkuloze

Što je to tuberkuloza?

Tuberkuloza je zarazna bolest koju izaziva uzročnik Mycobacterium tuberculosis (mikobakterij tuberkuloze).

Zaraza

Zaraza bacilima tuberkuoze danas se praktički dogadja samo još dišnim putovima, s čovjeka na čovjeka. Bolesnik s otvorenom tuberkulozom kod govora, kihanja ili kašlja sa strujom izdisajnog zraka u okolni zrak izbacuje veoma fine kapljice koje sadrže bacile tuberkuloze. Njih potom može udahnuti druga osoba. Zaraza izlučivanjem bacila tuberkuloze iz drugih organa izvan pluća (na pr. bubrega, izlučivanje bacila tuberkuloze u urinu) ili putem zaraženih predmeta ili odjeće veoma je rijetka. Najveća opasnost zaraze postoji kod uskog i čestog kontakta s oso-

bom oboljelom od tuberkuloze, koja svojim izdisajnim zrakom izlučuje bacile tuberkuloze (otvorena tuberkuloza).
Opasnost od zaraze je to veća, što duži je taj kontakt, i što više bacila tuberkuloze oboljeli izlučuje.

Širenje bolesti u tijelu

Prodor bacila tuberkuloze u tijelo uzrokuje u plućima reakciju tkiva. Vlastite otporne snage organizma stvaraju antitijela protiv bacila tuberkuloze, udahnuti bacili tuberkuloze budu okruženi bedemom stanica i praktički opkoljeni.
Oko šest tjedana nakon zaraze može se tuberkulinskim testom (vidi dolje) ustanoviti da li je nastala zaraza bacilima tuberkuloze.
Svega oko 10 % osoba zaraženih bacilom tuberkuloze oboli od tuberkuloze, ostalih 90 % steklo je izvjestan imunitet (otpornost) protiv kasnije ponovljene zaraze tuberkulozom. Neke osobe, posebice one sa slabom obrambenom moći oboljevaju neposredno nakon infekcije tuberkulozom. U plućima nastaje tuberkulozno žarište koje se može vidjeti na rendgenskoj snimici. Kad se ovo žarište raspadne može se spojiti s nekim ogrankom dišnog puta (bronhom). Kod kašlja producirani iskašljaj sada sadrži bacile tuberkuloze. To nazivamo otvorenom tuberkulozom. Iz žarista u plućima tuberkuloza se može proširiti po cijelom tijelu, i u drugim organima stvoriti tuberkulozna upalna žarišta (na pr. porebrica, bubrezi, kosti, moždana opna, spolni organi).

Znakovi bolesti

Nerijetko bolesnik od tuberkuloze zbog podmuklog početka bolesti ne osjeća nikakve, ili osjeti samo nekarakteristične tegobe kao na pr.:

- kašalj ili kašljucanje, ponekad s primjesama krvi
- gubitak na tjelesnoj težini
- gubitak apetita
- umor
- laganu groznicu, posebice u poslijepodnevnim satima
- noćno znojenje
- probadanje u grudima.

Dogadja se i to, da bolesnik izlučuje bacile tuberkuloze a da se ne osjeća bolesnim. Kašalj koji traje duže od tri tjedna i umor unatoč dostatnom snu moraju biti povodom za konzultaciju liječnika. Veoma je važno da se kod navedenih znakova bolesti pomišlja i na oboljenje od tuberkuloze.

Dijagnoza tuberkuloze

Koje dijagnostičke mogućnosti ima liječnik da utvrdi jeste li zaraženi bacilima tuberkuloze i od tuberkuloze oboljeli?

1. Tuberkulinski test

Tuberkulinski test je kožni test koji se vrši na podlaktici. Ukoliko je ispitanik jednom zaražen bacilima tuberkuloze, nakon 4–7 dana na mjestu testiranja nastaje mali, opipljivi čvorić. Test je pozitivan.

2. Rendgenska snimka pluća

Ako je tuberkulinski test pozitivan, ili postoji sumnja na oboljenje od tuberkuloze, bit će učinjena rendgenska snimka pluća. Ukoliko se na rendgenskoj snimci i nadje nenormalan nalaz, liječnik još uvijek sa sigurnošću ne zna, radi li se pritom o tuberkulozi. Dijagnoza tuberkuloze može se utvrditi samo na temelju dokaza uzročnika.

3. Dokaz uzročnika

U pravilu slijedi dokaz uzročnika u iskašljaju bolesnika. Ako u iskašljaju ima mnogo bacila tuberkuloze, može ih se pod mikroskopom vidjeti već jednostavnom metodom bojadisanja. Ukoliko bolesnik izlučuje samo rijetke bacile, to se može dokazati samo nasadjivanjem kulture na kojoj se bacili razmnažaju. Ova metoda traje 6–8–10 tjedana do saznanja rezultata.

4. Endoskopija pluća

Pod stanovitim uvjetima, za konačnu dijagnozu potrebna je i endoskopska pretraga pluća.

Liječenje

Cilj liječenja je uništenje bacila tuberkuloze, tada će se bolest izliječiti. Liječenje danas traje u pravilu 6, eventualno 9–12 mjeseci. Budući da bacili tuberkuloze različito reagiraju na različite medikamente, potrebno je u početku liječenja istovremeno uzeti tri do

četiri lijeka. Nakon dva mjeseca, liječenje treba nastaviti s dva lijeka.
I onda, kad se bolesnik nakon kraćeg vremena poslije početka liječenja već mnogo bolje osjeća i eventualno više i ne izlučuje bacile tuberkuloze, bezuvjetno je nužno konzekventno svakodnevno i dosta dugo uzimanje svih propisanih lijekova.
Bez optimalne suradnje pacijenta ni najbolji lijekovi protiv tuberkuloze ništa ne koriste.

Sprječavanje daljnjeg širenja

Tuberkuloza koja zahtijeva liječenje je prema saveznom zakonu o zarazama bolest koja se mora prijavljivati. Čim je prijava prispjela, zdravstveni ured (Gesundheitsamt) pronalazi osobe iz kontakta (t. j. članove obitelji, prijatelje, poznanike, kolege s radnog mjesta) s kojima je oboljeli bio u doticaju posljednjih tjedana i mjeseci, prije nego što je tuberkuloza otkrivena. U okviru pregleda okoline osobama u kontaktu izvrši se tuberkulinsko testiranje i/ili rendgenska snimka pluća a kod odgovarajućih tegoba i pretraga iskašljaja. Ove mjere trebale bi otkriti dosad nepoznate izvore zaraze ali i svježe zaražene osobe. Brzo otkrivanje oboljelog od tuberkuloze i njegovo uspješno liječenje je najdjelotvornija mjera liječenja oboljelog i sprječavanja daljnjeg širenja tuberkuloze. Ukoliko je kod pregleda okoline u osoba u kontaktu prvi tuberkulinski test negativan, bit će nakon 6 do 8 tjedana izvršen kontrolni pregled. Ukoliko ostane negativan (nema pipljivog čvorića) to znači da se dotični nije

zarazio tuberkuloznim bacilima. Ukoliko je test (postao) pozitivan to upućuje na zarazu bacilima tuberkuloze, pa je tada nužno učiniti rendgensku snimku plaća.
Ukoliko je poznato iz prijašnjih pretraga ili nakon BCG cijepljenja da je tuberkulinski test pozitivan, za isključenje oboljenja kod osoba u kontaktu mora biti učinjena rendgenska snimka pluća.

Završna napomena

Tuberkuloza je bolest koja se može dobro liječiti i izliječiti. Preduvjet za to je da oboljeli svoje lijekove uzima redovito i u propisanom trajanju.

Prijevod::
Doc. Dr. R. Pardon, Zagreb

© Deutsches Zentralkomitee
zur Bekämpfung der Tuberkulose
pmi Verlagsgruppe GmbH, Frankfurt 1994